

Sygn. akt VII U 111/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 maja 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Renata Gąsior

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 7 maja 2021 r. w Warszawie

sprawy C. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o wypłatę niezrealizowanego świadczenia

na skutek odwołania C. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 31 grudnia 2020 roku, znak: (...)

oddala odwołanie.

SSO Renata Gąsior

UZASADNIENIE

W dniu 14 stycznia 2021 r. (data wpływu do ZUS) **C. K.** złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 31 grudnia 2020 r. znak: (...),

na podstawie której odmówiono jej prawa do niezrealizowanego świadczenia za październik 2019 r. po zmarłej w dniu 22 października 2019 r. matce C. K.. W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona wyjaśniła, że nie złożyła wniosku w terminie 1 roku od śmierci matki ponieważ nie miała wiedzy, że taki wniosek należy złożyć, a ZUS nie poinformował jej o takiej możliwości (odwołanie k. 3 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 27 stycznia 2021 r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.** wniósł o jego oddalenie. Organ rentowy powołał się na treść art. 136 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wskazując, że C. K. zmarła w dniu 22 października 2019 r., natomiast odwołująca złożyła wniosek o wypłatę niezrealizowanych świadczeń po osobie uprawnionej dopiero w dniu 28 grudnia 2020 r. (odpowiedź na odwołanie k. 4 a.s.).

Dodatkowo w piśmie procesowym z 18 lutego 2021 r. odwołująca wyjaśniła, że po śmierci matki w dniu 25 października 2019 r. odebrała przysługujące jej świadczenie emerytalne w kwocie 1.468,89 zł, którą to kwotę w całości odłożyła do pochówku. Następnie w dniu 14 grudnia 2020 r. otrzymała pismo ZUS zawiadamiające ją o nienależnie pobranym świadczeniu za okres od 1 października 2019 r. do 31 października 2019 r. Wówczas zgłosiła się do ZUS w celu wyjaśnienia sytuacji i dowiedziała się, że powinna złożyć wniosek o wypłatę świadczenia. Wcześniej nie miała takiej wiedzy o takim obowiązku. Dopiero w uzasadnieniu decyzji było napisane, że wniosek należy złożyć w ciągu 21 miesięcy od dnia śmierci osoby, tym samym ZUS poinformował ją o takim obowiązku po ponad roku. Odwołująca zaznaczyła również, że z uwagi na postępującą chorobę matki oraz jej podeszły wiek była upoważniona do odbioru świadczeń emerytalnych, a ponadto, że nie jest

w stanie zwrócić środków w kwocie ponad 1.400 zł (pismo procesowe

z 18.02.2020 r. k. 11-12 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Matka odwołującej C. C. M. K. – posiadała prawo do emerytury od dnia 1 listopada 1981 r. Emerytura była jej wypłacana przekazem pocztowym. Odwołująca była upoważniona do jej poboru w imieniu matki (decyzja ZUS z 19.11.1981 r. k. 8 a.r.).

Matka odwołującej zmarła w dniu 22 października 2019 r. Trzy dni później, w dniu 25 października 2019 r., odwołująca odebrała emeryturę po matce w kwocie 1.468,89 zł. Pobraną z tego tytułu kwotę odwołująca przeznaczyła na pokrycie części kosztów pogrzebu, które łącznie wyniosły 3.488,40 zł. Następnie w dniu 8 listopada 2019 r. C. K. zgłosiła się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

z wnioskiem o zasiłek pogrzebowy, załączając do wniosku kopię skróconego aktu zgonu C. K. (kopia skróconego aktu zgonu k. 74 a.s., wniosek k. 75 a.r., reklamacja pocztowa k. 81-82 a.s.; faktura VAT za usługi pogrzebowe k. 13 a.r.).

W dniu 23 października 2020 r. ZUS II Oddział w W. złożył reklamację dotyczącą przekazu pocztowego na kwotę 1.468,89 zł adresowanego na C. K.. Po rozpoznaniu reklamacji (...)S.A. w pismach z dnia 2 oraz 9 listopada 2020 r. wyjaśniła, że przekaz wypłacono C. K., córce adresatki. W związku z powyższym, ZUS II Oddział

w W. decyzją z dnia 2 grudnia 2020 r. znak: (...) na podstawie art. 138 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS zobowiązał C. K. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 października 2019 r. do 31 października 2019 r. w kwocie 1.468,89 zł (pisma (...) S.A. z 02.11.2019 r. i z 09.11.2019 r. k. 80-81 a.r., decyzja ZUS z 02.12.2020 r. k. 82 a.r.).

W dniu 28 grudnia 2020 r. odwołująca złożyła w II Oddziale ZUS

w W. wniosek o wypłatę nierealizowanych świadczeń osobie uprawnionej do świadczeń emerytalno-rentowych po zmarłej matce.

Po rozpoznaniu wniosku ZUS II Oddział w W. wydał w dniu 31 grudnia 2020 r. znak: (...) decyzję, na podstawie której odmówił odwołującej prawa do niezrealizowanych świadczeń za okres od 1 października 2019 r. do 31 października 2019 r., wskazując, że zgodnie z art. 136 ustawy

o emeryturach i rentach z FUS aby uzyskać niezrealizowane świadczenie wniosek należy złożyć w ciągu 12 miesięcy od dnia śmierci osoby, której przysługiwały świadczenia (wniosek k. 85-86 a.r., decyzja ZUS z 31.12.2020 r. k. 88 a.r.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów

z dokumentów zawartych w aktach sprawy i aktach rentowych. Zdaniem Sądu powołane wyżej dokumenty, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Nie były one przez strony kwestionowane w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem okoliczności wynikające z treści tych dokumentów należało uznać za bezsporne. Dodatkowo Sąd uwzględnił również wyjaśnienia odwołującej udzielone w piśmie procesowym z dnia 18 lutego 2021 r. jako nie budzące wątpliwości, spójne z przedstawioną w sprawie dokumentacją i nie dotyczące okoliczności spornych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie było niezasadne.

Na wstępie należy zważyć, że zgodnie z art. 148¹ § 1 k.p.c. Sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, Sąd uzna – mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych – że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Analizując treść złożonych przez strony i zgromadzonych w aktach rentowych dokumentów, Sąd uznał,

że okoliczności faktyczne nie były w sprawie sporne. Spór nie dotyczył faktów, lecz prawa. Ponadto strony nie wniosły o przeprowadzenie rozprawy.

W tych okolicznościach Sąd na podstawie art. 148¹ § 1 k.p.c. uznał, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne, co w konsekwencji pozwoliło na rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym.

Stosownie do art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U.

z 2021 r. poz. 291) w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenie określone ustawą, świadczenie należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi osoba ta prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku – małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej, lub na którym utrzymaniu pozostawała ta osoba. Do niezrealizowanych świadczeń należnych zmarłemu

w świetle cytowanego wyżej przepisu uprawnione są trzy kategorie osób:

- małżonek i dzieci, z którymi osoba zmarła prowadziła wspólne gospodarstwo domowe;
- małżonek i dzieci, z którymi osoba zmarła nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego;
- inni członkowie rodziny uprawnieni do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała osoba zmarła;

Zgodnie natomiast z art. 136 ust. 3 ww. ustawy, roszczenia o wypłatę świadczeń, o których mowa w art. 136 ust. 1 ustawy, wygasają po upływie 12 miesięcy od dnia śmierci osoby, której świadczenia przysługiwały, chyba że przed upływem tego okresu zgłoszony zostanie wniosek o dalsze prowadzenie postępowania.

W przedmiotowej sprawie bezspornie wnioskodawczyni, jako córka zmarłej C. K., należy do kręgu osób uprawnionych w drugiej kategorii do wypłaty niezrealizowanego przez zmarłą świadczenia. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił wnioskodawczyni wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłej matce powołując się na złożenie przez nią wniosku o przedmiotowe świadczenie po upływie określonego

w art. 136 ust. 3 ustawy terminu na jego złożenie.

W ocenie Sądu Okręgowego stanowisko organu rentowego należało podzielić. Zgodnie z załączoną do akt sprawy kopią skróconego aktu zgonu matka odwołującej zmarła w dniu 22 października 2019 r. Z kolei odwołująca złożyła w ZUS wniosek o wypłatę niezrealizowanego świadczenia (przysługującej matce emerytury) za okres od 1 października 2019 r. do 30 października 2019 r. dopiero w dniu 28 grudnia 2020 r. Tym samym złożenie przez odwołującą przedmiotowego wniosku nastąpiło po terminie określonym

w art. 136 ust. 3 ustawy, a w konsekwencji należało stwierdzić, że roszczenie

o wnioskowane przez odwołującą świadczenie wygasło zgodnie z treścią tego przepisu.

Stanowisko odwołującej skupiło się na stwierdzeniu, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie poinformował jej ani o możliwości złożenia wniosku o prawo do niezrealizowanego świadczenia, ani też o terminie w jakim przedmiotowy wniosek winien być przez nią złożony. Odnosząc się do tego stanowiska należy jednak podkreślić, że organ rentowy nie ma obowiązku ani możliwości indywidualnego informowania wszystkich zainteresowanych

o przysługujących im uprawnieniach w zakresie np. nabycia prawa

do świadczenia, składania określonych wniosków, ustalania wysokości świadczeń w zależności od warunków w kilku wariantach in abstracto,

w zakresie zmian wysokości świadczeń, a zwłaszcza takich, które wymagają szczegółowej analizy dokumentów, chyba że zainteresowany wystąpi sam

z takim wnioskiem (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia

26 października 2017 r., III AUa 1642/16; wyrok Sądu Apelacyjnego

we Wrocławiu z dnia 21 kwietnia 2017 r., III AUa 1912/16; także: wyroki Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 grudnia 2009 r., III AUa 846/09 oraz z dnia 29 sierpnia 2007 r., III AUa 672/07). Należy również podnieść,

iż obowiązek indywidualnego udzielania przez wszelkie organy władzy publicznej wszelkiej informacji wszystkim potencjalnie zainteresowanym

z urzędu o ich prawach (obowiązках) – w tym informowania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych o potencjalnych uprawnieniach jakie mogą nabyć – byłby nie tylko organizacyjnie i finansowo nadmiernym obciążeniem takich podmiotów, których działanie winno cechować racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2008 r., III UK 93/07). Powyższe stanowisko judykatury znajduje również zastosowanie w stosunku do oceny, czy organ rentowy ma obowiązek informować zainteresowanych o możliwości składania wniosków o prawo do niezrealizowane świadczenia przez zmarłych bliskich.

Brak było również podstaw do zmiany skarżonej decyzji organu rentowego z innych powołanych przez odwołującą przyczyn, jak choćby sugerowany przez nią brak środków na pokrycie kwoty nienależnie pobranego świadczenia.

W prawie ubezpieczeń społecznych nie stosuje się bowiem klauzul generalnych - zasad współżycia społecznego. Przepisy prawa z zakresu ubezpieczeń społecznych są bowiem przepisami bezwzględnie obowiązującymi, i przy ich stosowaniu ani organ rentowy, ani sąd nie mogą mieć na uwadze zasad współżycia społecznego; przepisy te muszą być bezwzględnie przestrzegane

w stosunku do wszystkich, nawet jeśli jawią się one osobie zainteresowanej jako subiektywnie niesprawiedliwe (zob. przykładowo: wyrok Sądu Apelacyjnego

w Warszawie z dnia 3 grudnia 2003 r., III AUa 1450/02; wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 7 lutego 2013 r., III AUa 929/12; wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 13 lutego 2013 r. III AUa 1860/12; wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 7 kwietnia 2016 r., III AUa 1521/15). Jednocześnie wymaga zaznaczenia, że zobowiązanie odwołującej przez organ rentowy do zwrotu nienależnie wypłaconej emerytury (do której prawo przysługiwało jej zmarłej matce) stanowi przedmiot odrębnej decyzji i w tym też zakresie Sąd Okręgowy nie miał podstaw by rozstrzygać jej zasadność,

gdyż przedmiotem postępowania była weryfikacja decyzji o odmowie przyznania odwołującej prawa do niezrealizowanego świadczenia.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy uznał zatem, że zaskarżona decyzja organu rentowego była prawidłowa. W konsekwencji powyższego odwołanie podlegało oddaleniu, o czym orzeczono jak w sentencji wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

SSO Renata Gąsior

ZARZĄDZENIE

(...)